

JAN TESAŘ
TRAKTÁT
O „ZÁCHRANĚ
NÁRODA“

Texty z let 1967–1969
o začátku německé okupace

triáda

*„Řinčivě táhnou v hloubce klecí
porušitelné časné věci“*

Sen Vladimíra Holana
(Přehlídka vítězů v Praze v dubnu 1939)

OBSAH

I

Nacistická okupační politika v Protektorátě v roce 1939 (studie z roku 1968) . . . 7

- Vybudování základních institucí režimu . . . **12**
- Autonomní administrativa a politika její reprezentace . . . **30**
- Totalitarizace . . . **42**
- Duchovní stav české společnosti . . . **50**
- Podstata Neurathovy politiky . . . **63**

II

Vlast, národ a dějiny v českém myšlení na počátku okupace (torzo z roku 1967) . . . 69

- [Původní začátek studie] . . . **71**
- Použité materiály . . . **72**
- Protiněmecká opoziční jednota na počátku okupace . . . **77**
 - Druhá republika a Protektorát . . . **81**
 - Všenárodní opoziční jednota . . . **88**
 - Struktura národní opoziční jednoty . . . **100**
 - Ti, kdož stojí mimo . . . **113**
 - České kolektivní vědomí a jeho projevy . . . **121**
 - Rozklad národní opoziční jednoty . . . **137**
- Zápas na poli kulturním . . . **154**
 - Kulturní ráz doby . . . **163**
 - Rysy českého nacionalismu na počátku okupace . . . **190**

[Nedokončené exkurzy:]	
[Folklorismus a ruralismus] . . .	225
[Historismus] . . .	232
[Jiný zlomek] . . .	234
[Svatý Václav a Karel IV.] . . .	270
[Chelčický] . . .	274
[Kult baroka] . . .	280
[Václavkova edice „renesanční“] . . .	282
[Český společenský zpěv] . . .	284

III

Místo závěru na jaře 1968 . . .	289
„Záchrana národa“ a kolaborace . . .	291
Spor o hrdinu naší doby . . .	304

IV

Závěr na jaře 1969 . . .	309
Patnáctý březen v českých dějinách . . .	311

Poznámka původně zamýšlená jako úvod (2002) . . .	321
Doslov (2005) . . .	357

Bibliografická poznámka . . .	359
Použitá literatura (výběr) . . .	360
Jmenný rejstřík . . .	372

*Památce zesnulých kolegů
Františka Janáčka a Oldřicha Janečka*

Kniha vychází s laskavou podporou
Státního fondu kultury České republiky

© Nakladatelství Triáda, 2006

© Anna Koutná-Tesařová, 2006

ISBN tištěné verze 80-86138-67-4

ISBN verze PDF 978-80-87256-27-5

I
NACISTICKÁ OKUPAČNÍ POLITIKA
V PROTEKTORÁTĚ V ROCE 1939
(STUDIE Z ROKU 1968)

„Noc nad zemí/zvanou Čechy!“
(Ilustrace Miroslava Truksy v básnické sbírce Kamila Bednáře *Vánoce v Čechách*,
Praha, Václav Petr, o Novém roce 1941)

Dosavadní historické studie věnované německé okupační politice v Protektorátě nevyzdvihly nijak zvlášť otázku periodizace. Práce, které se zabývají nacistickým okupačním režimem nebo se ho nějak týkají, zpravidla spontánně přebírají obvyklou obecnou periodizaci okupačního období, používanou při výkladu dějin odboje a v podstatě původně odvozenou z obecné periodizace dějin druhé světové války. Neměli jsme tedy dosud příležitost vyměnit si názory na otázku, zda etapy německé okupační politiky v naší zemi jsou ve shodě s dnešním převažujícím názorem na periodizaci dějin odboje. Příčina tohoto zjevného nedostatku je dvojí: Jednak se tu bezpochyby projevuje nerovnoměrnost v poznání českých dějin v období německé okupace, dosavadní převážně zaměřené pouze na odboj. Tato stránka věci je mimo oblast zájmu této statě, a ponechávám ji tedy stranou. Druhá příčina se našeho tématu dotýká bezprostředně: mezi historiky, píšíci o režimu Protektorátu, nejsou dosud vyjasněna stanoviska k základní otázce, zda vůbec existují nějaké podstatné rozdíly v nacistické okupační politice u nás v jednotlivých jejích etapách. Lze říci, že dosavadní zpracování tíhnou – ať vědomě nebo nevědomě – spíše k zdůrazňování *kontinuity* nacistické okupační politiky, k podchyčení jejích trvalých a podstatných znaků i k jejímu chápání bez potřebné diferenciaci podle let a tvůrců.¹

¹ Tento charakteristický rys je zřejmě docela přirozený při studiu problému, které je stále ještě v počátcích. Projevuje se v pracích Králových – v *Pravdě o okupaci* Praha, Naše vojsko 1962, a mimoděk snad ještě výrazněji ve starších *Otázkách hospodářského a sociálního vývoje v českých zemích v letech 1938–1945*, sv. 1–3, Praha, ČSAV 1957–1959.

Domnívám se, že ve vývoji německé okupační politiky v Protektorátě jsou patrná tři základní období navzájem od sebe odlišná různostmi zdaleka ne pouze taktického rázu; můžeme je zjednodušeně nazvat podle hlavních tvůrců soudobé politiky a symbolů dané doby jako období Neurathovo, Heydrichovo a Frankovo. Každé z nich má pak svůj vývoj a své charakteristické fáze. Není však mým úmyslem začít v tomto článku diskusi o tomto problému vcelku, ani nechci z této jistě diskusní premisy dedukovat nějaké další závěry. Chci poukázat na některé po mém soudu podstatné rysy období Neurathova, a to právě jeho úvodní fáze, v níž jsou tyto rysy zvláště markantní a jakoby krystalicky čisté. Existenci těchto rysů považuji pak za argument v nabízející se obecnější diskusi.

Předmětem článku je tedy úvodní fáze toho období nacistického okupačního režimu v Protektorátě, kdy byl hlavním tvůrcem nacistické politiky v Praze Neurath jako říšský protektor. Tato úvodní fáze, trvající vcelku asi osm měsíců, je zřetelně ukončena událostmi na podzim 1939, tj. nejprve počátkem války a jejími vnitřními důsledky, poté zejména 28. říjnem a 17. listopadem, jejichž důsledkem byla již dosti významná změna ve vztazích uvnitř nacistické vládnoucí skupiny v Praze a s tím související dost důležitý posun v celkovém poměru a rozestavení politických sil na protektorátní aréně.

Úvodní fáze nacistického okupačního režimu v Protektorátě přišla v dosavadní literatuře dosti zkrátka, zřejmě právě proto, že

Též chybě byl jsem do značné míry poplaten i já ve svých Poznámkách k problémům okupačního režimu v tzv. „protektorátě“, *Historie a vojenství* 13, 1964, č. 2, duben, s. 153–191, a č. 3, červen, s. 333–385, kde ještě navíc nejednou absolutizují znaky charakteristické pouze pro jedno období – Heydrichovo. Neměl jsem bohužel možnost studovat nejnovější práci Detlefa Brandesa, která je prozatím v rukopise; avšak lze-li soudit z autoreferátu Brandesova Základní rysy německé protektorátní politiky, jak je uveřejněn v *Odboji a revoluci* 6, 1968, č. 3, červenec, s. 22–48, chýlí se též on ke zdůrazňování spíše kontinuálních či zdánlivě kontinuálních prvků nacistické okupační politiky nežli k diferencování jejich fází.

nebyla jako taková specifikována. Četné faktické údaje jsou obsaženy v pracích Králových, dále v dílčích studiích Lehára,² Průchy³ a Šprysla⁴ a především pak v objevených člancích Pasákových.⁵ Tyto zde zmíněné články jsou ovšem vesměs věnovány jednotlivým speciálním tématům, problematika nacistického režimu a okupantské politiky není ve středu jejich zájmu, a proto také přirozeně v nich nejsou domýšleny poznatky, jimiž ta která stať k poznání i tohoto předmětu přispívá.

Proto zůstává až dosud nejcelistvějším zpracováním protektorátního režimu kniha dr. Emila Soboty *Co to byl protektorát*,⁶ která také věnuje poměrně značnou pozornost právě počáteční fázi, kdy se okupační režim konstituoval. Není ovšem možno zapomínat, že jde o práci současníka, psanou dokonce ještě před pádem Protektorátu (dr. Emil Sobota byl popraven nacisty dne 24. dubna 1945); autorovi nutně musel chybět nejen potřebný historický odstup, nýbrž i znalost základních dokumentů, vydaných přirozeně až po pádu nacismu. Proto Sobotova práce, postihující poměrně velice přesně základ-

2 Lubomír Lehár, Vývoj Národní odborové ústředny zaměstnanecké v prvních letech nacistické okupace, *Historie a vojenství* 15, 1966, č. 4, srpen, s. 561–583.

3 Václav Průcha, Základní rysy válečného řízeného hospodářství v českých zemích v letech nacistické okupace, *Historie a vojenství* 16, 1967, č. 2, duben, s. 215–239.

4 Jaroslav Šprysl, K problematice postavení českého rolnictva v letech 1939–1941, *Historie a vojenství* 16, 1967, č. 4, srpen, s. 593–630.

5 Tomáš Pasák, K činnosti Českého národního výboru na počátku okupace, *Z českých dějin. Sborník prací in memoriam prof. dr. Václava Husy* Praha, Universita Karlova 1966, s. 289–315; týž, Vývoj Vlajky v období okupace, *Historie a vojenství* 15, 1966, č. 5, říjen, s. 846–895; týž, Aktivističtí novináři a postoj generála Eliáše v roce 1941, *ČSČH* 15, 1967, č. 2, duben, s. 173–192; týž, Problematika protektorátního tisku a formování tzv. skupiny aktivistických novinářů na počátku okupace, *Příspěvky k dějinám KSČ* 7, 1967, č. 1, duben, s. 52–80; Jaroslava Eliášová – Tomáš Pasák, Poznámky k Benešovým kontaktům s Eliášem za druhé světové války, *Historie a vojenství* 16, 1967, č. 1, únor, s. 108–140.

6 Emil Sobota, *Co to byl protektorát*, uspořádal Josef Schieszl, Praha, Kvasnička a Hampl 1946.

ní rysy režimu v jeho prvním období, ani nemůže zachytit dynamiku vývoje, která byla pro protektorátní režim tak charakteristická.

V této stati se chci pokusit o nové celkové pojetí otázky.

Vybudování základních institucí režimu

Současně s nástupem německých vojsk k pochodu do Čech a na Moravu začaly pracovat předem připravené instituce německé vojenské správy. Stejně jako předtím po obsazení tzv. Sudet, tak i nyní při okupaci zbytku Čech a Moravy byl výkon civilní správy v obsazeném území svěřen německé branné moci.⁷ Při velitelství každé ze dvou armádních skupin, které se na okupaci podílely (tzv. Heeresgruppe 3 obsazovala Čechy a Heeresgruppe 5 Moravu), byla zřízena instituce tzv. šéfa civilní správy (Chef der Zivilverwaltung) a obdobně tomu bylo i u velitelství každého z podřízených armádních sborů (tzv. Korpsverwaltungschef). (Šéfem civilní správy u armádní skupiny 3 v Čechách byl jmenován Konrad Henlein.) Tento postup byl předem předvídan v nacistických dobovacích plánech. Nacisté se přitom řídili německou zkušeností se správou obsazeného území tzv. Království polského za první světové války. Princip byl kodifikován za vrcholících příprav agrese proti ČSR, 4. září 1938. Tzv. Reichsverteidigungsgesetz ve svém článku 2. stanoví plnou svrchovanost vojenského velitele nad veškerou správou v příslušném operačním prostoru okupovaného území, dává mu právo vydávat příslušná nařízení, ustavovat zvláštní tribunály atd.⁸ Tento zákon byl pak i východiskem pro úpravu správy v dalších zemích, které se staly obětí německého vpádu.

⁷ *Verordnungsblatt für Böhmen und Mähren* 1939, č. 1, s. 1. Provolání vrchního velitele německé armády k obyvatelstvu v Čechách a na Moravě. Ze dne 15. března 1939.

⁸ *Srov. Procès des grands criminels de guerre*, t. XXIX., s. 319–327.

Avšak vojenská okupační správa neměla být trvalým řešením státoprávního postavení a praktických poměrů v českých zemích. Nacisté měli s porobenou zemí jiné záměry a na vojenskou okupační správu se od počátku dívali jako na řešení čistě přechodné, jež zvolili pouze se zřetelem k praktickým výhodám; moc a autorita okupační armády byly nejlepším východištěm k zavedení trvalých institucí okupační správy. Již v předem připravených směrnících pro postup vojenské okupační správy v obsazených částech Československa⁹ se výrazně rýsují dva principy: předně se nařizuje správa země založená na normální funkci, již si má i nadále zachovat „landeigene Verwaltung“; orgánům vojenské okupační správy se jmenovitě ukládá vykonávat pouze dozor. To je samo o sobě významná modifikace německých předpisů, která také nebyla vždy použita při pozdějších německých vpádech do jiných zemí. Za druhé se orgánům vojenské okupační správy ukládá uvést v život orgány německé říšské správy na obsazeném území.¹⁰

Tyto dva principy sledují pak nacisté i v dalších opatřeních. První rozkaz šéfa správy při armádní skupině 3, vydaný ještě v Drážďanech 15. března, nařizuje ponechat v činnosti české úřady; cílem vojenské okupační správy je dosáhnout *podřízení* české správy a hospodářství. Snahy českých míst v uvedeném směru mají se podporovat.¹¹

Následující denní rozkaz č. 2 pak přímo prohlašuje veškeré zásahy do správy za nezákonné a nařizuje jim zabránit, i kdyby se děly „ze strany politických organizací“.¹²

9 SÚA, f. B IV/20, ÚŘP, krabice 2, Richtlinien für die Durchführung der Zivilverwaltung im Operationsgebiet. Nedatovaný obtisk byl přílohou k Dennímu rozkazu č. 1, vydanému v Drážďanech 15. 3. 1939.

10 Šéf správy u armádní skupiny měl uvést v úřad tzv. oberlandráty, jmenované vrchním velitelstvím pozemního vojska v dohodě s říšským ministerstvem vnitra, a na návrh oberlandrátů jmenovat podle potřeby komisaře ke správě určitých obcí. – Tamtéž.

11 Tamtéž, Tagesbefehl No. 1.

Tyto skutečnosti, patrné z příprav okupace vojenskými orgány, se tedy zdají nasvědčovat *předem existujícímu záměru* nacistů, aby při správě okupované české země bylo dalekosáhle využito místních, národních správních institucí, což musíme považovat za jeden z charakteristických prvků autonomních. V předchozích nacistických úvahách a přípravách na akci proti Čechům měla asi ta či ona forma autonomie své pevné místo bez ohledu na pozdější postup Háchův. Potvrdí-li se dalším bádáním tento předpoklad, bude to jistě důkazem, že onen tak velebený Háchův „prozíravý krok“ nebyl ničím jiným než splněním všeho a právě toho, co si nacisté přáli. K těmto otázkám se však ještě později vrátíme.

Mezitím – v patách postupující okupační armády, hned 15. března – přijel na Pražský hrad sám Hitler a zde ještě téže noci po poradách se svými úředníky a bez jakékoli konzultace s českými místy podepsal svůj Výnos o Protektorátu Čechy a Morava, který byl pak vyhlášen následujícího dne.¹³ Tento naprosto jednostranný, a tedy i z hlediska mezinárodního práva závadný akt se stal základním „ústavněprávním“ dokumentem okupačního režimu. I pro tento výnos jsou příznačné – byť ovšem pouze skrytě – zmíněné dva hlavní principy:

Nově vzniklý útvar se ve výnosu výslovně označuje za autonomní; „spravuje se sám [...], svoje výsostná práva vykonává [...] vlastními úřady, orgány a úředníky [...]“. Má vlastního představitele se všemi právy hlavy státu, vlastní vojsko, vlastní vládu. Současné jsou v Hitlerově výnosu zakotveny i prvky druhého principu. Je

12 Tamtéž, Tagesbefehl No. 2. byl vydán 18. 3., a odvolává se tedy již na Hitlerův výnos o Protektorátu, srov. *Verordnungsblatt für Böhmen und Mähren* 1939, č. 3, s. 11.

13 Erlass des Führers und Reichskanzlers über das Protektorat Böhmen und Mähren vom 16. März 1939, in *Verordnungsblatt für Böhmen und Mähren* 1939, č. 2, s. 7–10; publikováno v *Dokumenty z historie československé politiky 1939–1943*, připravily Libuše Otáhalová a Milada Červinková, Praha, Academia 1966 (dále jen *DHČP*), díl II., s. 418–420.

však charakteristické, že jsou tu řečeny velmi decentně. Reichsprotektor má vystupovat jako strážce německých zájmů, který bude sledovat autonomní zákonodárnou a výkonnou moc vlastně pouze z tohoto hlediska, a zřízení německé civilní správy, které v té chvíli již probíhalo, je tu uvedeno v článku 11 spíše jako *možnost* a *pohrůžka*, stejně jako naznačená možnost odlišné státoprávní úpravy.

Historik, který čte Hitlerův výnos *dnes*, se znalostí souvislosti a pozdějšího vývoje, musí se nutně ptát, zda tento výnos není také jedním z oněch proslulých Hitlerových propagandistických tahů, zdali formulace v něm použité nejsou předem vypočítány na vyvolávání iluzí o široké autonomii, která se Čechům poskytuje, zdali se tu vědomě nehraje s myšlenkou, že situace mohla být – a také může být – mnohem horší. Nemáme doklady, abychom mohli vyslovit takové mínění. Je proto nutné spokojit se s konstatováním, že v tomto směru také Hitlerova autonomie působila na české veřejné mínění i na postup českých politiků – ať již to bylo předem plánováno či ať by vyslovení tohoto předpokladu znamenalo dodatečné vnášení rozumu do historie.

Je pak charakteristické, že praktická opatření v duchu Hitlerova výnosu nenásledovala okamžitě, nýbrž že ještě po celé tři týdny trvala vojenská okupační správa a nejistota a napětí, vyvolávané tímto přechodným stavem. Pod ochranným štítem vojenské okupační správy se zároveň zabydlovaly instituce, které byly v rozporu s autonomií dokonce i ve smyslu Hitlerova výnosu.

Během jara 1939 se tyto instituce postupně konsolidovaly a celý systém vykrytalizoval do podoby charakteristické potom pro dvě a půl léta nacistického panství. Dne 5. dubna přijel do Prahy říšský protektor svobodný pán von Neurath a ujal se svého úřadu. O dva dny později byla pak vojenská okupační správa zrušena a vrchní říšská moc v zemi přenesena na protektora.

Východiskem dalšího postupu byla nacistům především zásada dvojího státního občanství, ohlášená již v Hitlerově výnosu

z 16. března. Zásada je zakotvena říšským zákonem z 20. dubna 1939,¹⁴ který stanoví, že říšskými státními příslušníky se stávají všichni bývalí čs. příslušníci – Němci. Tentýž princip byl aplikován i na právnické osoby.¹⁵ V souladu s tímto pojetím stanovil také říšský zákon ze dne 13. dubna 1939 zastoupení protektorátních Němců v Reichstagu.¹⁶ Tato zásada představuje skutečně charakteristicky koloniální prvek nacistického režimu v Protektorátě. Nacistické převzetí této zásady se však nezastavovalo u pouhého vydělení vlastních „kolonistů“ z pravomoci „domorodé“ správy, nýbrž mělo v celém systému funkci mnohem dalekosáhlejší. V první chvíli po zřízení Protektorátu bylo toto opatření tučným soustem, které uspokojilo a dále podnítilo nadšení protektorátních Němců. Dávalo říšským příslušníkům v Protektorátě všechna práva příslušníků protektorátních, nikoli však jejich povinnosti. Měli přístup ke všem živnostem, úřadům atd. (dokonce privilegovaný), nevztahovala se na ně však jejich působnost. Podle tohoto principu měli říšští příslušníci přednostní přístup k protektorátním úřadům a jejich služby musely být honorovány nikoli podle směrnic obecně platných, nýbrž osobními platy. Řadou právních norem bylo kodifikováno zvýhodnění Němců ve všech sektorech veřejného života.

Toto nacistické opatření tedy především tvořilo z německé menšiny v Protektorátě privilegovanou složku bezmezně oddanou novému režimu; velkou výhodou přitom bylo, že tato vrstva existovala v zemi již po staletí, a byla tedy mnoha svazky svázána se zemí i jejím českým obyvatelstvem.¹⁷

Zdánlivě pouze pro tyto novopečené své státní příslušníky budovala Říše od počátku základní články své vlastní územní správy

14 *Reichsgesetzblatt I.*, 1939, s. 77.

15 Tamtéž, s. 169.

16 Tamtéž, s. 762.

17 Na území o rozsahu asi 49,4 tis. km² (tedy velikosti zhruba Dánska nebo Švýcarska) žilo podle různých se údajů v roce 1940 přibližně 7 380 000 obyvatel (SÚA Praha,

v Protektorátě. Jak jsme již viděli, počínaje 15. březnem byly po celé zemi tvořeny tzv. oberlandráty. Oficiálně měly být základním článkem říšské státní správy, vztahujícím se na německé příslušníky. Během dubna měly být zřízeny oberlandráty v Praze, Mělníku, na Kladně, v Plzni, Klatovech, Táboře, Českých Budějovicích, Německém Brodě, Kolíně, Jičíně, Hradci Králové, Pardubicích, v Brně, Jihlavě, Prostějově, Olomouci, Kroměříži, Zlíně a Moravské Ostravě.¹⁸

To je ovšem samo o sobě podstatný průlom do proklamované zásady autonomie. Ještě závažnější však bylo kontrolní právo těchto orgánů nad administrativou protektorátní. Oberlandráti měli již od první chvíle možnost zmařit jakékoli nařízení autonomního zemského úřadu a pravomoc k zásahům zůstala jim automaticky zachována i po 7. dubnu. Mohli i zcela vyloučit přímý styk okresních úřadů s nadřízenými protektorátními orgány. Po zrušení vojenské okupační správy však automaticky převzali funkci šéfů správy u sborových velitelství, tedy především právo kontroly českých okresních úřadů a volného zásahu do jejich služebního styku.¹⁹

Z pravomoci autonomních úřadů byly okamžitě vyňaty všechny obce (zejména na Jihlavsku a Vyškovsku) s německou většinou. V nich byla neprodleně nastolena obecní správa podle totalitních zásad. Ale nejen to. Již vojenská okupační správa dosazovala bez

ÚŘP-67-2- Verwaltung I, s. 59-62 - přehled z 28. 11. 1940), tedy přibližně stejně jako v pozdějším Charvátsku. Celková hustota obyvatelstva na tomto nepatrném území činila asi 150 obyvatel na 1 km², a byla tedy jednou z největších v tehdejší Evropě - vyšší byla pouze v Belgii, Nizozemí a Velké Británii, viz *Politický atlas světa*, Praha 1944. Z tohoto počtu bylo asi 235 000 domácích Němců. Tento počet je ovšem třeba doplnit o několik tisíc nacistických úředníků a hospodářských expertů z Říše, a později rozhojňovali počet Němců jednak kolonisté, jednak konjunkturní živly, hlásící se k němectví.

18 Viz příloženou mapu. Tato síť oberlandrátů (i jejich úloha v okupačním systému) pak trvala až do roku 1943 bez větších změn. Jenom ve druhé polovině roku 1940 byly zrušeny úřady v Prostějově, Kroměříži a Německém Brodě a úřady v Jičíně a Mělníku byly sloučeny v jeden se sídlem v Mladé Boleslavi.

19 Také tato zásada je obsažena v citovaných již *Směrnících k provádění civilní správy v operačním území*, které vydalo Oberkommando des Heeres (dále jen OKH).

jakékoli diskuse s protektorátními úřady tzv. německé komisařské vedoucí i do některých vysloveně českých měst a vesnic. Byla to především města, v nichž městská správa do roku 1918 byla v rukou německé privilegované menšiny. Bylo jednou z prvních starostí okupační moci, aby byla smyta „urážka“ způsobená německému živlu tím, že po 28. říjnu 1918 přešla správa v těchto městech do rukou osmdesátiprocentní české většiny. Po zrušení vojenské okupační správy podléhali komisařští vedoucí pouze oberlandrátům, zcela se vymykali z pravomoci i autonomních ministerstev. Tak byla již během jara 1939 nastolena přímá německá správa nad několika z nejvýznamnějších českých měst: Brnem, Olomoucí, Moravskou Ostravou, Jihlavou, Frýdkem-Místkem, Českými Budějovicemi a nad řadou dalších obcí. Přes všechny protesty háchovské autonomní reprezentace se pak počet těchto měst ustavičně rozšiřoval.

Německé komisařské městské správy a oberlandráty se tak vlastně staly základním článkem vlastní říšské správy uchvácené země, a představují tedy v politickém systému českého protektorátu prvek výrazně anekční.

Podobně tomu bylo i s organizací soudní. Zůstala sice zachována a na počátku nebyla nijak omezována dosavadní organizace, jež se měla nadále vztahovat pouze na příslušníky protektorátní. Současně – během března až srpna 1939 – bylo v Protektorátě zřízeno německé trestní, občanské a vojenské soudnictví. Byl zřízen německý vrchní zemský soud v Praze, německé zemské soudy v Praze a Brně a dvanáct německých úředních soudů: v Praze, Plzni, Strakonících, Českých Budějovicích, Německém Brodu, Pardubicích, Jičíně, Jihlavě, Brně, Olomouci, Hodoníně a Moravské Ostravě.²⁰

20 Nařízení říšského ministra justice a vnitra ze dne 14. dubna 1939, *Reichsgesetzblatt I.*, s. 752-754; opatření říšského ministerstva justice ze dne 7. 8. 1939 (*Deutsche Justiz*, s. 1311). – Také v případě německého soudnictví zůstala pak původně vybudovaná územní organizace v podstatě zachována i v příštích letech. Od 1. dubna 1941 začaly